

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VLASTIVĚDA

5.ročník

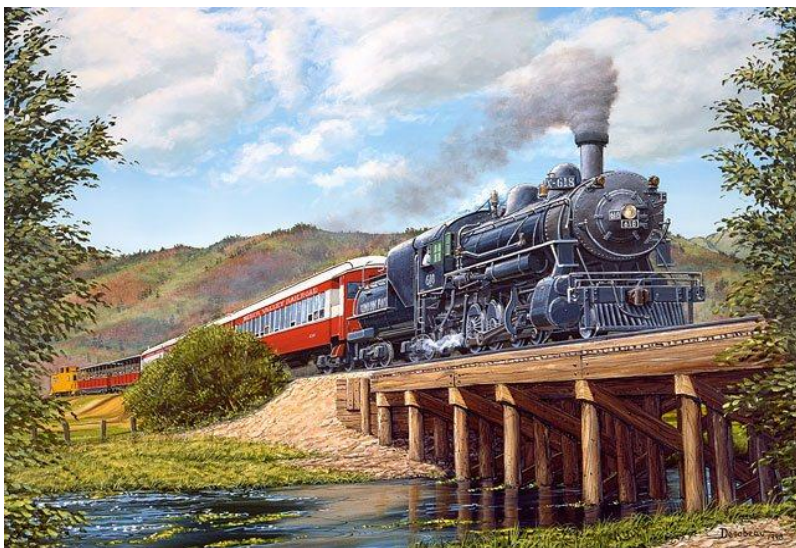
**inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské
a informační gramotnosti**

STOLETÍ PÁRY

**vyhledávání informací v textu, doplňování slov do textu,
přesmyčky, řešení daných úkolů**

vl.znak: UM-ČaJS

STOLETÍ PÁRY

V 18. století se v našich zemích stále více ukazovalo, že řemeslnická malovýroba už nestačí pokrýt potřeby obyvatel. Řemeslníci už dále nemohli zvyšovat výrobu, protože jim to dosavadní předpisy cechů neumožňovaly. Počet obyvatel však trvale stoupal. Proto začaly vznikat velké dílny, kterým se říkalo manufaktury. Pracovalo v nich více dělníků než v malých řemeslnických provozech. Do manufaktur byly postupně zaváděny první stroje. Byly poháněny vodou a později parním strojem. V první polovině 19. století se v českých zemích postupně měnila manufakturní výroba ve strojovou. Začaly vznikat továrny a v nich se uplatňovaly parní stroje, které uváděly do provozu celou soustavu jiných pracovních strojů. Parní stroj se začal využívat i v dopravě na železnici i na silnici. Zrychlená doprava díky zavedení železničních tratí urychlovala rozvoj strojové výroby a obchodu. Zdokonalovala se výroba železa, vznikal strojírenský průmysl, rozvíjela se těžba uhlí. České země se stávaly střediskem průmyslové výroby v Rakousko-Uhersku. Díky nastupující elektřině se výroba rozvíjela stále více. Stroje poháněné elektřinou byly mnohem výkonnější než dosud vládnoucí pára. Navíc se elektřina mohla zavádět skoro všude.

1. Doplňte do textu slova z nabídky:

V.....začaly vznikat velké dílny, kterým se říkalo.....

Do těchto dílen byly postupně zaváděny první stroje. Byly nejprve poháněny

..... a později..... V.....

se měnila manufakturní výroba ve ..... Začaly vznikat.....

České země se staly střediskem průmyslové výroby v Rakousku. Díky nastupující.....

se výroba rozvíjela stále více. ....poháněné elektrinou byly mnohem výkonnější než dosud

vládnoucí .....

(Nabídka: parním strojem, elektríně, 18. století, vodou, 19. století, stroje, manufaktury, strojovou, pára, továrny)

2. Vyluštěte přesmyčky. Získáte tím jména vynálezců. Napište pod obrázky názvy vynálezů a spojte je se jmény.

KOP – VIŠ – DI – PRO

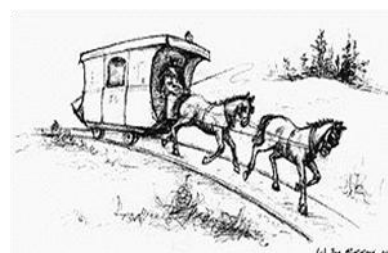
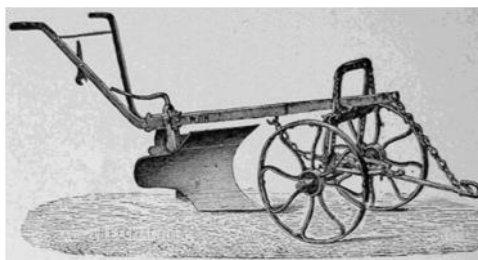
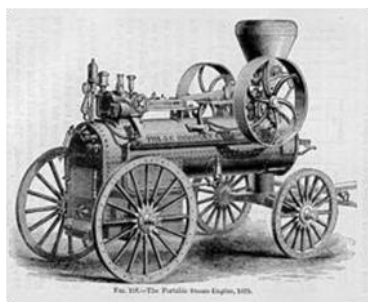
SEF – ŽEK – JO – BO

RES – SEF – SEL – JO

TRAN – VE – KO – VÉ – BRA – CI – VER

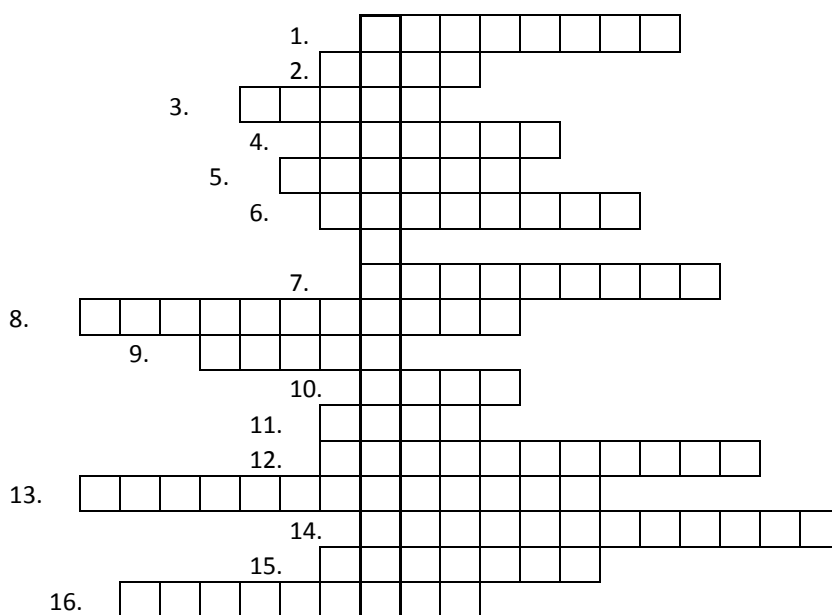
TI – SEF – FRAN – GERST – ŠEK – JO – NER

JA – WATT – MES

3. Vyluštěte tajenku. Zjistíte tím jméno významného konstruktéra parních lokomotiv.

1. Jak se jmenuje konstruktér prvního parního stroje v Čechách?
2. Jak se nazývají první organizace řemeslníků?
3. Ruční práci postupně nahradil...
4. Jaké je křestní jméno vynálezce bleskosvodu?
5. Koně táhly po kolejnici...
6. Stroje nejprve převládaly ve výrobě...
- X
7. Manufakturní výroba se postupně měnila ve...
8. Velké dílny, kde pracovalo více dělníků jsou...
9. První koňská železniční dráha vedla z Českých Budějovic do...
10. První stroje poháněla...
11. První parní lokomotiva jezdila v dolech, kde se těží...
12. Pro jakou oblast byl vynález ruchadla velkým přínosem?
13. Jaký průmysl zahrnuje pivovarnictví, cukrovarnictví, lihovarnictví, ...?
14. Pro jaký průmysl je důležitá výroba železa?
15. Manufaktury postupně nahradily...
16. V jakém příbuzenském vztahu byli Veverkovi?

TAJENKA: Významným konstruktérem parních lokomotiv byl.....

.....

4. Poznáte parní lokomotivu? Zakroužkujte ji.

ŘEŠENÍ:

1. Doplněte do textu slova z nabídky:

V **18.století** začaly vznikat velké dílny, kterým se říkalo **manufaktury**. Do těchto dílen byly postupně zaváděny první stroje. Byly nejprve poháněny **vodou** a později **parním strojem**. V **19.století** se měnila manufakturní výroba ve **strojovou**. Začaly vznikat **továrny**. České země se staly střediskem průmyslové výroby v Rakousku. Díky nastupující **elektríně** se výroba rozvíjela stále více. **Stroje** poháněné elektrinou byly mnohem výkonnější než dosud vládnoucí **pára**.

2. Vyluštěte přesmyčky. Získáte tím jména vynálezců. Napište pod obrázky názvy vynálezů a spojte je se jmény.

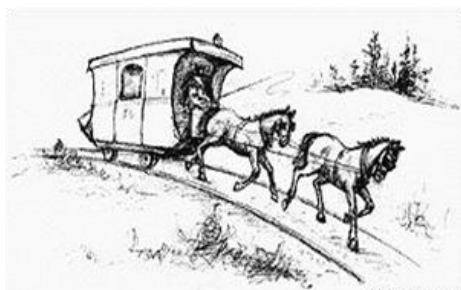
Prokop Diviš – bleskosvod

Josef Ressel – lodní šroub

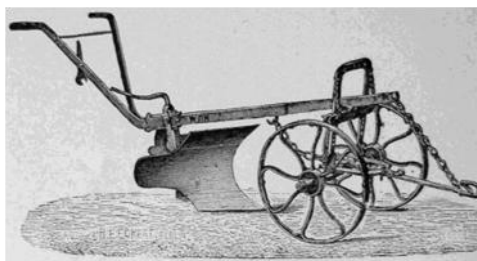
František Josef Gerstner – koněspřežka

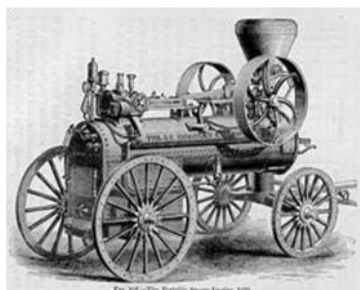
Josef Božek – parní automobil

bratraci Veverkové – ruchadlo

James Watt – parní stroj

1. G E R S T N E R

2. C E CH Y

3. S T R O J

4. P R O K O P

5. V A G Ó N Y

6. T E X T I L N Í

7. S T R O J O V O U

8. M A N U F A K T U R A

9. L I N C E

10. P Á R A

11. U H L Í

12. Z E M Ě D Ě L S T V Í

13. P O T R A V I N Á Ř S K Ý

14. S T R O J Í R E N S K Ý

15. T O V Á R N A

16. B R A T R A N C I

4. Poznáte parní lokomotivu? Zakroužkujte ji.

UŽITÉ ODKAZY:

http://www.osel.cz/_popisky/110/_s_1105681409.jpg

<http://www.vkvynalezky.estranky.cz/img/mid/5/lodni-sroub.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3a/Prokop_Divis_rodny_domek_edit.jpg/170px-Prokop_Divis_rodny_domek_edit.jpg

<http://cr.ic.cz/clanky/para/1018m.jpg>

http://3pol.cz/img/pic/0/2009/04/obratlive_ruchadlo.jpg

http://www.jiznicechy.org/image3/tn_401.jpg

<http://www.postreh.com/phprs/picture/daransky/para422.gif>

<http://modelyh0.com/navody/e499ii/350sv.jpg>

http://www.parostroj.net/vozidla/T478/T478_1002.jpg